

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyē bālakāṇḍē

॥ *prathamah sargah* ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ prathamah sargah ॥

nāradēna vālmīkiṃ prati saṅkṣēpataḥ śrīrāmacaritrasya
śrāvaṇam

ōṃ tapaḥsvādhyāyanirataṃ
tapasvī vāgvidāṃ varam |
nāradaṃ paripapraccha
vālmīkirmunipuṅgavam || 1.1.1 ||

kō nvasmin sāmprataṃ lōkē
guṇavān kaśca vīryavān |
dharmajñāśca kṛtajñāśca
satyavākyō dṛḍhavrataḥ || 1.1.2 ||

cāritrēṇa ca kō yuktaḥ
sarvabhūtēṣu kō hitaḥ |
vidvān kaḥ kaḥ samarthaśca
kaścaikapriyadarśanaḥ || 1.1.3 ||

ātmavān kō jitakrōdhō
dyutimān kō'nasūyakaḥ |

kasya bibhyati dēvāśca
jātarōṣasya saṃyugē || 1.1.4 ||

ētadicchāmyahaṃ śrōtuṃ
paraṃ kautūhalaṃ hi mē |
maharṣē tvaṃ samarthō'si
jñātumēvaṃvidhaṃ naram || 1.1.5 ||

śrutvā caitatrilōkajñō
vālmīkērnāradō vacaḥ |
śrūyatāmiti cāmantrya
prahr̥ṣṭō vākyamabravīt || 1.1.6 ||

bahavō durlabhāścaiva
yē tvayā kīrtitā guṇāḥ |
munē vakṣyāmyahaṃ buddhvā
tairyuktaḥ śrūyatāṃ naraḥ || 1.1.7 ||

ikṣvākuvaṃśaprabhavō
rāmō nāma janaiḥ śrutaḥ |
niyatātmā mahāvīryō
dyutimān dhṛtimān vaśī || 1.1.8 ||

buddhimān nītimān vāgmī
śrīmāñchatrunibarhaṇaḥ |
vipulāṃsō mahābāhuḥ
kambuḡrīvō mahāhanuḥ || 1.1.9 ||

mahōraskō mahēṣvāsō
gūḍhajatrurarindamaḥ |

ājānubāhuḥ suśirāḥ

sulalāṭaḥ suvikramaḥ || 1.1.10 ||

samaḥ samavibhaktāṅgaḥ

snigdhaveṛṇaḥ pratāpavān |

pīnavakṣā viśālākṣō

lakṣmīvāñchubhalakṣaṇaḥ || 1.1.11 ||

dharmajñāḥ satyasandhaśca

prajānāṃ ca hitē rataḥ |

yaśasvī jñānasampannaḥ

śucirvaśyaḥ samādhimān || 1.1.12 ||

prajāpatisamaḥ śrīmān

dhātā ripuniṣūdanaḥ |

rakṣitā jīvalōkasya

dharmasya parirakṣitā || 1.1.13 ||

rakṣitā svasya dharmasya

svajanasya ca rakṣitā |

vēdavēdāṅgatattvajñō

dhanurvēdē ca niṣṭhitaḥ || 1.1.14 ||

sarvaśāstrārthatattvajñāḥ

smṛtimān pratibhānavān |

sarvalōkapriyaḥ sādhu -

radīnātmā vicakṣaṇaḥ || 1.1.15 ||

sarvadābhigataḥ sadbhiḥ

samudra iva sindhubhiḥ |

āryaḥ sarvasamaścaiva
sadaiva priyadarśanaḥ || 1.1.16 ||

sa ca sarvaguṇōpētaḥ
kausalyānandavardhanaḥ |
samudra iva gāmbhīryē
dhairyēṇa himavāniva || 1.1.17 ||

viṣṇunā sadṛśō vīryē
sōmavatpriyadarśanaḥ |
kālāgnisadrśaḥ krōdhē
kṣamayā prthivīsamaḥ || 1.1.18 ||

dhanadēna samastyāgē
satyē dharma ivāparaḥ |
tamēvaṅguṇasampannaṃ
rāmaṃ satyaparākramam || 1.1.19 ||

jyēṣṭhaṃ jyēṣṭhaguṇairyuktaṃ
priyaṃ daśarathaḥ sutam |
prakṛtīnāṃ hitairyuktaṃ
prakṛtipriyakāmyayā || 1.1.20 ||

yauvarājyēna saṃyōktu -
maicchat prītyā mahīpatiḥ |
tasyābhiṣēkasambhārān
dṛṣṭvā bhāryātha kaikayī || 1.1.21 ||

pūrvaṃ dattavarā dēvī
varamēnamayācata |

vivāsanam ca rāmasya
 bharatasyābhiṣēcanam || 1.1.22 ||

sa satyavacanād rājā
 dharmapāśēna saṃyataḥ |

vivāsayāmāsa sutam
 rāmaṃ daśarathaḥ priyam || 1.1.23 ||

sa jagāma vanaṃ vīraḥ
 pratijñāmanupālayan |

piturvacananirdēśāt
 kaikēyyāḥ priyakāraṇāt || 1.1.24 ||

taṃ vrajantaṃ priyō bhrātā
 lakṣmaṇō'nujagāma ha |

snēhād vinayasampannaḥ
 sumitrānandavardhanaḥ || 1.1.25 ||

bhrātaraṃ dayitō bhrātuḥ
 saubhrātramanudarśayan |

rāmasya dayitā bhāryā
 nityaṃ prāṇasamā hitā || 1.1.26 ||

janakasya kulē jātā
 dēvamāyēva nirmītā |

sarvalakṣaṇasampannā
 nārīṇāmuttamā vadhūḥ || 1.1.27 ||

sītāpyanugatā rāmaṃ
 śaśinaṃ rōhiṇī yathā |

paurairanugatō dūraṃ
pitṛā daśarathēna ca || 1.1.28 ||

śṛṅgavērapurē sūtaṃ
gaṅgākūlē vyasarjayat |
guhamāsādyā dharmātmā
niṣādādhipatiṃ priyam || 1.1.29 ||

guhēna sahitō rāmō
lakṣmaṇēna ca sītayā |
tē vanēna vanaṃ gatvā
nadīstīrtvā bahūdakāḥ || 1.1.30 ||

citrakūṭamanuprāpya
bharadvājasya śāsanāt |
ramyamāvasathaṃ kṛtvā
ramamāṇā vanē trayāḥ || 1.1.31 ||

dēvagandharvasaṅkāśā -
statra tē nyavasan sukham |
citrakūṭaṃ gatē rāmē
putraśōkāturastadā || 1.1.32 ||

rājā daśarathaḥ svargaṃ
jagāma vilapan sutam |
gatē tu tasmin bharatō
vasiṣṭhapramukhairdvijaiḥ || 1.1.33 ||

niyuḍyamānō rājyāya
naicchad rājyaṃ mahābalaḥ |

sa jagāma vanaṃ vīrō
rāmapādaprasādakaḥ || 1.1.34 ||

gatvā tu sa mahātmānaṃ
rāmaṃ satyaparākramam |
ayācad bhrātaraṃ rāma -
māryabhāvapuraskṛtaḥ || 1.1.35 ||

tvamēva rājā dharmajña
iti rāmaṃ vacō'bravīt |
rāmō'pi paramōdāraḥ
sumukhaḥ sumahāyaśāḥ || 1.1.36 ||

na caicchat piturādēśād
rājyaṃ rāmō mahābalaḥ |
pāduke cāsya rājyāya
nyāsaṃ dattvā punaḥ punaḥ || 1.1.37 ||

nivartayāmāsa tatō
bharataṃ bharatāgrajaḥ |
sa kāmamanavāpyaiva
rāmapādāvupasṛśan || 1.1.38 ||

nandiग्रāmē'karōd rājyaṃ
rāmāgamanakāṅkṣayā |
gatē tu bharatē śrīmān
satyasandhō jītēndriyaḥ || 1.1.39 ||

rāmastu punarālakṣya
nāgarasya janasya ca |

tatrāgamanamēkāgrō

daṇḍakān pravivēśa ha || 1.1.40 ||

praviśya tu mahāraṇyaṃ

rāmō rājīvalōcanaḥ |

virādhaṃ rākṣasaṃ hatvā

śarabhaṅgaṃ dadarśa ha || 1.1.41 ||

sutīkṣṇaṃ cāpyagastyam ca

agastyabhrātaraṃ tathā |

agastyavacanāccaiva

jagrāhaindraṃ śarāsanam || 1.1.42 ||

khaḍgaṃ ca paramaprīta -

stūṇī cākṣayasāyakau |

vasatastasya rāmasya

vanē vanacaraiḥ saha || 1.1.43 ||

ṛṣayō'bhyāgaman sarvē

vadhāyāsurarakṣasām |

sa tēṣāṃ pratiśuśrāva

rākṣasānāṃ tadā vanē || 1.1.44 ||

pratijñātaśca rāmēṇa

vadhaḥ saṃyati rakṣasām |

ṛṣīṇāmagnikalpānāṃ

daṇḍakāraṇyavāsinām || 1.1.45 ||

tēna tatraiva vasatā

janasthānanivāsinī |

virūpitā śūrpaṇakhā

rākṣasī kāmārūpiṇī || 1.1.46 ||

tataḥ śūrpaṇakhāvākyā -

dudyuktān sarvarākṣasān |

kharaṃ triśīrasaṃ caiva

dūṣaṇaṃ caiva rākṣasaṃ || 1.1.47 ||

nijaghāna raṇē rāma -

stēṣāṃ caiva padānugān |

vanē tasmin nivasatā

janasthānanivāsinām || 1.1.48 ||

rakṣasāṃ nihatānyāsan

sahasrāṇi caturdaśa |

tatō jñātivadhaṃ śrutvā

rāvaṇaḥ krōdhamūrcchitaḥ || 1.1.49 ||

sahāyaṃ varayāmāsa

mārīcaṃ nāma rākṣasaṃ |

vāryamāṇaḥ subahuśō

mārīcēna sa rāvaṇaḥ || 1.1.50 ||

na virōdhō balavatā

kṣamō rāvaṇa tēna tē |

anādr̥tya tu tadvākyam

rāvaṇaḥ kālacōditaḥ || 1.1.51 ||

jagāma sahamārīca -

stasyāśramapadaṃ tadā |

tēna māyāvinā dūra -

mapavāhya nṛpātmajau || 1.1.52 ||

jahāra bhāryāṃ rāmasya

gṛdhraṃ hatvā jaṭāyuṣam |

gṛdhraṃ ca nihataṃ dṛṣṭvā

hṛtāṃ śrutvā ca maithilīm || 1.1.53 ||

rāghavaḥ śōkasantaptō

vilalāpākulēndriyaḥ |

tatastēnaiva śōkēna

gṛdhraṃ dagdhvā jaṭāyuṣam || 1.1.54 ||

mārgamāṇō vanē sītāṃ

rākṣasaṃ sandadarśa ha |

kabandhaṃ nāma rūpēṇa

vikṛtaṃ ghōradarśanam || 1.1.55 ||

taṃ nihatya mahābāhu -

rdadāha svargataśca saḥ |

sa cāsya kathayāmāsa

śabarīm dharmacāriṇīm || 1.1.56 ||

śramaṇāṃ dharmanipuṇā -

mabhigacchēti rāghava |

sō'bhyagacchanmahātējāḥ

śabarīm śatrusūdanaḥ || 1.1.57 ||

śabaryā pūjitaḥ samyag

rāmō daśarathātmajaḥ |

pampātīrē hanumatā

saṅgatō vānarēṇa ha || 1.1.58 ||

hanumadvacanāccaiva

sugrīvēṇa samāgataḥ |

sugrīvāya ca tatsarvaṃ

śaṃsadrāmō mahābalaḥ || 1.1.59 ||

āditastad yathāvṛttaṃ

sītāyāśca viśēṣataḥ |

sugrīvaścāpi tatsarvaṃ

śrutvā rāmasya vānaraḥ || 1.1.60 ||

cakāra sakhyaṃ rāmēṇa

prītaścaivāgnisākṣikam |

tatō vānararājēna

vairānukathanaṃ prati || 1.1.61 ||

rāmāyāvēditaṃ sarvaṃ

praṇayād duḥkhitēna ca |

pratijñātaṃ ca rāmēṇa

tadā vālivadhaṃ prati || 1.1.62 ||

vālinaśca balaṃ tatra

kathayāmāsa vānaraḥ |

sugrīvaḥ śaṅkitaścāsī -

nnityaṃ vīryēṇa rāghavē || 1.1.63 ||

rāghavapratyayārthaṃ tu

duṇḍubhēḥ kāyamuttamam |

darśayāmāsa sugrīvō
mahāparvatasannibham || 1.1.64 ||

utsmayitvā mahābāhuḥ
prēkṣya cāsthi mahābalaḥ |
pādāṅguṣṭhēna cikṣēpa
sampūrṇaṁ daśayōjanam || 1.1.65 ||

bibhēda ca punastālān
saptaikēna mahēṣuṇā |
giriṁ rasātalaṁ caiva
janayan pratyayaṁ tadā || 1.1.66 ||

tataḥ prītamanāstēna
viśvastah sa mahākapiḥ |
kiṣkindhāṁ rāmasahitō
jagāma ca guhāṁ tadā || 1.1.67 ||

tatō'garjaddharivaraḥ
sugrīvō hēmapīṅgalaḥ |
tēna nādēna mahatā
nirjagāma harīśvaraḥ || 1.1.68 ||

anumānya tadā tārāṁ
sugrīvēṇa samāgataḥ |
nijaghāna ca tatrainaṁ
śarēṇaikēna rāghavaḥ || 1.1.69 ||

tataḥ sugrīvavacanā -
ddhatvā vālinamāhavē |

sugrīvamēva tadrājyē
rāghavaḥ pratyapādayat || 1.1.70 ||

sa ca sarvān samānīya
vānarān vānaraṣabhaḥ |
diśaḥ prasthāpayāmāsa
didṛkṣurjanakātmajām || 1.1.71 ||

tatō gṛdhrasya vacanāt
sampātērhanumān balī |
śatayōjanavistīrṇam
pupluvē lavaṇārṇavam || 1.1.72 ||

tatra laṅkāṃ samāsādyā
purīm rāvaṇapālītām |
dadarśa sītām dhyāyanti -
maśōkavanikām gatām || 1.1.73 ||

nivēdayitvābhijñānam
pravṛttiṃ vinivēdya ca |
samāśvāsyā ca vaidēhīm
mardayāmāsa tōraṇam || 1.1.74 ||

pañca sēnāgragān hatvā
sapta mantrisutānapi |
śūramakṣaṃ ca niṣpiśya
grahaṇam samupāgamat || 1.1.75 ||

astrēṇōnmuktamātmānam
jñātvā paitāmahād varāt |

marṣayan rākṣasān vīrō
yantriṇastān yadṛcchayā || 1.1.76 ||

tatō dagdhvā puriṁ laṅkā -
mṛtē sītāṁ ca maithilīm |
rāmāya priyamākhyātum
punarāyānmahākapiḥ || 1.1.77 ||

sō'bhigamya mahātmānaṁ
kṛtvā rāmaṁ pradakṣiṇam |
nyavēdayadamēyātmā
dṛṣṭā sītēti tattvataḥ || 1.1.78 ||

tataḥ sugrīvasahitō
gatvā tīraṁ mahōdadhēḥ |
samudraṁ kṣōbhayāmāsa
śarairādityasannibhaiḥ || 1.1.79 ||

darśayāmāsa cātmānaṁ
samudraḥ saritāṁ patiḥ |
samudravacanāccaiva
nalaṁ sētumakārayat || 1.1.80 ||

tēna gatvā puriṁ laṅkāṁ
hatvā rāvaṇamāhavē |
rāmaḥ sītāmanuprāpya
parāṁ vrīḍāmupāgamat || 1.1.81 ||

tāmuṇvāca tatō rāmaḥ
paruṣaṁ janasaṁsadi |

amṛṣyamāṇā sā sītā
vivēśa jvalanaṃ satī || 1.1.82 ||

tatō'gnivacanāt sītāṃ
jñātvā vigatakalmaṣām |
karmaṇā tēna mahatā
trailōkyam sacarācaram || 1.1.83 ||

sadēvarṣigaṇaṃ tuṣṭaṃ
rāghavasya mahātmanaḥ |
babhau rāmaḥ samprahrṣṭaḥ
pūjitaḥ sarvadaivataiḥ || 1.1.84 ||

abhiṣicya ca laṅkāyāṃ
rākṣasēndraṃ vibhīṣaṇam |
kṛtakṛtyastadā rāmō
vijvaraḥ pramumōda ha || 1.1.85 ||

dēvatābhyō varam prāpya
samutthāpya ca vānarān |
ayōdhyāṃ prasthitō rāmaḥ
puṣpakēṇa suhr̥dvṛtaḥ || 1.1.86 ||

bharadvājāśramaṃ gatyā
rāmaḥ satyaparākramaḥ |
bharatasyāntikē rāmō
hanūmantaṃ vyasarjayat || 1.1.87 ||

punarākhyāyikāṃ jalpan
suḡrīvasahitastadā |

puṣpakam tat samāruhya
nandigrāmaṃ yayau tadā || 1.1.88 ||

nandigrāmē jaṭāṃ hitvā
bhrātr̥bhiḥ sahitō'naghaḥ |
rāmaḥ sītāmanuprāpya
rājyaṃ punaravāptavān || 1.1.89 ||

prahr̥ṣṭamuditō lōka -
stuṣṭaḥ puṣṭaḥ sudhārmikaḥ |
nirāmayō hyarōgaśca
durbhikṣabhayavarjitaḥ || 1.1.90 ||

na putramaraṇaṃ kēcid
drakṣyanti puruṣāḥ kvacit |
nāryaścāvidhavā nityaṃ
bhaviṣyanti pativratāḥ || 1.1.91 ||

na cāgniyaṃ bhayaṃ kiñci -
nnāpsu majjanti jantavaḥ |
na vātajaṃ bhayaṃ kiñci -
nnāpi jvarakṛtaṃ tathā || 1.1.92 ||

na cāpi kṣudbhayaṃ tatra
na taskarabhayaṃ tathā |
nagarāṇi ca rāṣṭrāṇi
dhanadhānyayutāni ca || 1.1.93 ||

nityaṃ pramuditāḥ sarvē
yathā kṛtayugē tathā |

aśvamēdhaśatairīṣṭvā
tathā bahusuvarṇakaiḥ || 1.1.94 ||

gavāṃ kōṭyayutaṃ dattvā
vidvadbhyō vidhipūrvakam |
asaṅkhyēyaṃ dhanam dattvā
brāhmaṇēbhyō mahāyaśāḥ || 1.1.95 ||

rājavaṃśāñchataguṇān
sthāpayiṣyati rāghavaḥ |
cāturvarṇyaṃ ca lōkē'smin
svē svē dharmē niyōkṣyati || 1.1.96 ||

daśavarṣasahasrāṇi
daśavarṣaśatāni ca |
rāmō rājyamupāsītivā
brahmalōkaṃ prayāsyati || 1.1.97 ||

idaṃ pavitraṃ pāpaghnaṃ
puṇyaṃ vēdaiśca sammitam |
yaḥ paṭhēd rāmacaritaṃ
sarvapāpaiḥ pramucyatē || 1.1.98 ||

ētaḍākhyānamāyusyaṃ
paṭhan rāmāyaṇaṃ naraḥ |
saputrapautraḥ sagaṇaḥ
prētya svargē mahīyatē || 1.1.99 ||

paṭhan dvijō vāgṛṣabhatvamīyāt
syāt kṣatriyō bhūmipatitvamīyāt |

vaṇigjanaḥ paṇyaphalatvamīyā -

jjanaśca śūdrō'pi mahattvamīyāt || 1.1.100 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmīkīyē ādikāvyē

bālakāṇḍē prathamah sargaḥ ||